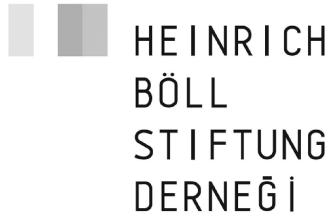

TCK 215

DOSYASI

Suçu ve suçluyu
övme suçu (!?)

Bu broşür, Heinrich Böll Stiftung Derneği katkılarıyla hazırlanmıştır.

İçindekiler

<u>TCK 215'in hikayesi</u>	4
<u>TCK 215 ne işe yarar?</u>	5
<u>Bir annenin dramı</u>	6
<u>Deniz, Mahir, Ulaş</u>	7
<u>Sayın Öcalan Davaları</u>	9
<u>Sonuç</u>	10
<u>TCK 215 kurbanlarından aklımıza gelenler:</u>	11
<u>Bu insanlar ne yapmıştı?</u>	12
<u>İlgili kanun maddeleri</u>	14

TCK 215'in hikayesi

Suçu ve suçluyu övme fiiline müeyyideyi uygun bulan ceza normu Cumhuriyet tarihi boyunca ceza kanunlarında kendine yer buldu. 1926 tarih ve 765 sayılı eski TCK'da bu suç 312'ini maddede düzenlenmekteydi. 312'inci madde birçok suçun bir arada bulunduğu bir ceza maddesiydi. Bu madde içinde 'suçu övme suçu'nu, 'haklı kanunlara uymamaya tahrik suçu'nu, 'haklı kin ve düşmanlığa tahrik suçu'nu ve 'halkın bir kesimini aşağılama suçu'nu barındırıyordu. 312'inci maddenin birinci fıkrası *"Bir cürmü alenen öven veya iyi gördüğünü söyleyen veya halkı kanuna uymamaya tahrik eden kimseye altı aydan iki yıla kadar hapis cezası verilir"* şeklinde düzenlenmişti. Yani cezalandırılacak olan fiil, cürmü alenen övmek veya iyi gördüğünü söylemekti. Ayrıca suçu işleyen kişiye 6 aydan 2 yıla kadar hapis cezasının verilmesi gerektiği belirtilmişti.

26 Eylül 2004 tarihinde TBMM'nin onayından geçen ve 1 Haziran 2005'te yürürlüğe giren yeni TCK'da eski kanunda bir maddede (eski TCK 312) toplanan suçlar ayrıştırıldı. 'Suçu ve suçluyu övmek' fiili de 215'inci maddede bazı değişiklikler yapılarak düzenlendi. En önemli değişiklik, 'işlenmiş olan bir suçu' övmenin yanında 'işlenmiş olduğu bir suçtan dolayı bir kişiyi' övmenin de madde kapsamında suç sayılmasıydı. Yaratılan bu yeni suç tipi uygulama da ciddi ifade özgürlüğü ihlallerine neden oldu ve olmaya devam ediyor. Ayrıca, eski TCK'nın 312/1'inci maddesinde failin övdüğü veya iyi gördüğünü söylediği cürmün işlenmiş bir cürüm mü yoksa işlenmemiş bir cürüm mü olması gerektiği açık olarak anlaşılmıyordu. Yapılan yeni düzenlemede bu husus açıkça ortaya kondu ve kişinin cezalandırılabilmesi için 'işlenmiş olan bir suçu' övmesi arandı. Suçun müeyyidesi bakımından da bir değişiklik yapıldı: 215'inci maddede faile verilecek ceza için bir alt sınır konulmadı ve failin 2 yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılması öngörüldü.

TCK 215 ne işe yarar?

Yeni ceza yasasının bir kabusa dönüşeceği uyarılarına rağmen ‘Cürmü alenen övme’ suçu yerine, yeniden düzenlenen ‘Suçu ve suçluyu övme’ suçu, 2005’te hayatımıza girdi. Soyut bir durumu cezaya boğabilecek ve eskisinden daha da kapsamlı, sınırları belirsiz bir suç yaratıldı. Bu yasa maddesi, Yargı’nın da hak ve özgürlüklere müdahaleci tavrı devreye girince, bırakın hukuk mantığını, yaşamın genel geçer mantığına bile sığmayan yaptırımlarla ifade özgürlüğü sorunlarını ortaya çıkarmaya başladı.

Bu ceza normuyla birlikte uygulayıcıların algılamaları ve subjektif yaklaşımlarına tehlikeli bir biçimde değer atfedilmesi sorunun asıl kaynağını oluşturdu. Ayrıca bir düşünce açıklamasının ‘övgü’ içerip içermediği kişiye bağlı olarak değişebileceği için bu yasa maddesiyle ceza hukukunun en temel ilkelerinden bir olan ‘yasallık ilkesi’ alaşağı edildi. Sonuç olarak, demokratik yargı geleneğinin tümüyle oluşturabildiği ülkelerde, demokratik biçimde yorumlanabilen bu madde Türkiye’de ifade özgürlüğünün karşısında bir silaha dönüştü.

Türkiye’deki hukuk pratiği göz önüne alındığında, bu yasa maddesinin özellikle siyasal konjektüre bağlı olarak, muhaliflere karşı

işletilmesinden oluşan birkaç hikaye, bizlere bu düzenlemenin tehlikesini daha net anlatacaktır:

Bir annenin dramı

Ayşe
Karakaya

Ertuğrul
Karakaya

Ertuğrul Karakaya, Darüşşafaka'yı bitirip üniversite sınavlarına girer. Annesi onun doktor olmasını istemektedir ama, o ile de "Mühendis olacağım" diye tutturur. 1975'de gider Orta Doğu Teknik Üniversitesi'ne kaydını yaptırır. Karakaya üniversite yıllarında, ODTÜ Mütevelli Heyeti tarafından kurulmuş, seçimleri rektörlük tarafından görevlendirilmiş öğretim üyelerinin gözetiminde yapılan, yöneticileri Akademik Konsey'e katılan, dönemin İçişleri bakanları ile görüşen tümüyle yasal bir örgütlenme olan ODTÜ Öğrenci Temsilcileri Konseyi (ÖTK) yöneticisi olur. Gerisini anne Ayşe Karakaya'nın ağzından dinleyelim:

"Daha okulun ilk yılıydı. Boykot mu ne varmış, dersler başlayamıyormuş dediler. Ertuğrul yine de Ankara'da bekliyordu okul açılsın diye. Bir gün eşim geldi, 'Haydi Ankara'ya gidiyoruz, hazırlan' dedi. Yüzü asıktı anlamadım niye? Acı haberi Ankara'ya indiğimizde öğrendim. Meğer okulun kapısında bir jandarma oğluma üç adım mesafeden ateş etmiş, sırtından vurmuş. Bize 'Oğlunuz teröristti, çatışmada ölü ele geçirildi' dediler. Çatışmada ölen adam sırtından vurulur mu? Neyse; dışımdan tırnağımdan arttırıp büyüttüğüm oğlumu dört tahtaya koyup getirdik Salihli'ye. Cansız bedenini toprağa verirken belki otuz bin kişi vardı. Sağolsunlar bize yardım etmek istediler. Ama, benim canım gitmiş, dünya malı neyime?"

'Tazminat davası açın kazanırsınız' dediler, aynı yüzden reddettim. Ertuğrul'unun canına paha biçilir mi?"

Cenazeye katılan otuz bin kişi, 1977 yılının sıcak bir yaz günü *"Devrim şehitleri ölmez, "Ertuğrul yaşıyor, mücadele sürüyor, Devrimci gençlik yolunuzda"* sloganları eşliğinde Karakaya'yı toprağa verir. İşte, gözleri görmeyen Ayşe teyze o yıldan bu yana her 8 Haziran'da oğlunun mezarına gidip, dua etmeye devam eder. Arkadaşları da yıllardır mezar başında toplanıp aynı sloganı atar: *"Ertuğrul yaşıyor, mücadele sürüyor!"*

28 yıldır her 8 Haziran günü Karakaya'yı anan ailesi ve arkadaşlarına, Salihli Cumhuriyet Savcısı Seyfullah Öselmiş, 2006 yılında dava açar. İddianameye göre, anne Ayşe, yeğenler Nurşen ve Ayşen, kardeş Erol ve 17 kişi TCK 215'i (Suçu ve suçluyu övme) ihlal etmiştir.

Deniz, Mahir, Ulaş

Devrimci
78'liler Federasyonu

Devrimci 78'liler Federasyonu üyesi 30 kişi, 6 Mayıs 2007'de Tokat'ın Kızıldere Köyü'nde 68 kuşağının devrimci liderleri Deniz Gezmiş, Mahir Çayan ve Ulaş Bardakçı'yı anar ve bir de basın açıklaması yapar. Bunun üzerine Ankara 11'inci Ağır Ceza Mahkemesi'nde anmaya katılan herkese 'Terör örgütünün amacı doğrultusunda suçu ve suçluyu övmek'ten dava açılır. Mahkeme de 11 Eylül 2008'de her bir sanık için önce 6 ay hapis cezası verir, sonra da 26 kişi hakkında hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına karar verir. Bu 26 kişinin, beş yıl süreyle bu tür anma etkinliklerine katılamayacağı, aksi takdirde, verilen cezanın uygulanacağı anlamına gelmektedir.

Mahkemenin bu kararıyla tescil edildiği üzere, basın açıklaması sırasında ‘Deniz, Mahir, Ulaş Kazanana Kadar Savaş’ şeklinde slogan atılması, Emniyet Müdürlüğü raporlarında ‘terör örgütü’ olarak gösterilen Türkiye Halk Kurtuluş Ordusu’nun (THKO) yöneticilerinin anılması, 36 yıl sonra dahi, TCK 215’in ihlalidir.

Özgürlüğümü parayla satın almayacağım

Mahmut Alınak

Avukat Mahmut Alınak 1987 yılında SHP Kars milletvekili olarak seçilir, 1991 seçimlerinde ise baraj nedeniyle HEP-SHP ittifakının Şırnak adayı olarak meclise girebilir. Hemen ertesi gün de “*Aynı aileden 2 genç savaşta yaşamını kaybetti, biri orduda asker, öteki gerilla idi. Bitsin artık bu kan davası*” dediği için TBMM

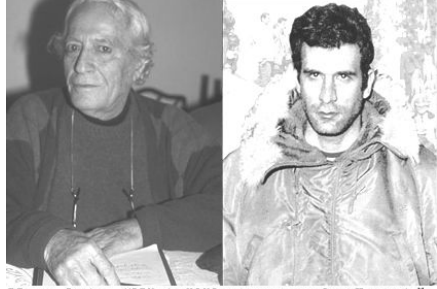
kürsüsünde linç edilmeye çalışılır. HEP Anayasa Mahkemesi tarafından kapatılmasının ardından yeni kurulan DEP’e geçen Alınak, Mart 1994’te DEP Genel Başkanı Hatip Dicle ve milletvekilleri Leyla Zana, Orhan Doğan, Ahmet Türk, Sırrı Sakık ile birlikte yargılanır. Aralık 1994’te DEP davası sonuçlanır. İdamı istenen milletvekilleri ‘Yasadışı örgüt üyeliği’ suçlamasıyla toplam 89 yıl 6 ay hapis cezasına çarptırılır. Yattıkları süre aldıkları cezayı karşılayan Mahmut Alınak ve Sırrı Sakık tahliye olur. Alınak, başına ne gelirse gelsin doğru bildiğinden, savcılar ise onu suçlamaktan hiçbir zaman vazgeçmez.

Alınak hakkında, 6 Mayıs 1972’de idam edilen Türkiye Halk Kurtuluş Ordusu yöneticisi Deniz Gezmiş, öldürülen HEP Diyarbakır İl

Başkanı Vedat Aydın ve devletin öldürttükten sonra Susurluk Raporu'yla pişmanlık ifade ettiği Kürt aydın Musa Anter'in adlarının Kars'ta çeşitli cadde, park, sokaklara ad olarak verilmesini talep etmesi ve PKK lideri Öcalan'un tutukluluk koşullarının düzeltilmesini istemesi üzerine iki dava açılır. Alınak, Kars Sulh Ceza Mahkemesi'nde görülen her iki dava da 'Suçu ve suçluyu övmek' (TCK 215) iddiasıyla yargılanıyor ve mahkum olur. Mahkeme verdiği hapis cezasını para cezasına çevirir ama Alınak, *"Hapishaneye girmek Türkiye'de bir görev. Demokrasi ve özgürlükleri başka türlü elde edemiyorsunuz, ne yazık ki. Hukuksuzluğu protesto etmek, düşünce özgürlüğüne dönük bu antidemokratik uygulamayı teşhir etmek ve demokrasiye katkı yapmak için kendi özgür irademle cezaevine girmeye karar verdim"* diyerek, 50 günlük cezasını çekmek üzere, 12 Ağustos 2008'de hapishaneye girer. Alınak, TCK 215'ten hapishaneye giren ilk kişi olur.

1960 askeri darbesinden sonra Adnan Menderes ve Celal Bayar Anayasa'yı ihlalden suçlu bulunarak idama mahkum oldu. Menderes'in idam cezası infaz edilirken Bayar'ın cezası yaş haddi nedeniyle ömür boyu hapse çevrildi. İzmir'deki havaalanı Menderes'in; Manisa'daki üniversite Bayar'ın adını taşıyor.

Musa Anter, "Kürtçülük propagandası" yaptığı için toplam 10 yıl hapis yattı, 1992'de Diyarbakır'da silahlı bir saldırı sonucu öldürüldü. Deniz Gezmiş, THKO davasında arkadaşlarıyla birlikte Anayasa'yı ihlalden mahkum oldu ve 1972'de idam edildi. Anter ve Gezmiş'in isimlerinin sokaklara verilmesi suç !

Sayın Öcalan Davaları

PKK Lideri Abdullah Öcalan için ‘Kürt Halk Önderi’ ve ‘Sayın’ ifadeleri kullanıldığı gerekçesiyle yeni TCK’nın yürürlüğe girdiği 2005’ten itibaren ‘Suçu ve suçluyu övme’ davaları açılır. Davalar öncelikle, konuşmalarında ‘Sayın Öcalan’ ifadesini kullanan Kürt siyasetçilere karşı açılır ve çeşitli mahkumiyet cezaları çıkar. Hatta Avustralya’da yayın yapan bir radyo programındaki konuşmasında “*Sayın Öcalan düşüncelerinin değil, almış olduğu kellelerin hesabını veriyor. Bense düşüncemden dolayı hapis yattım, aramızdaki fark çok büyük*” dediği için Başbakan Recep Tayyip Erdoğan hakkında dahi TCK 215 soruşturması başlatılır ancak soruşturma davaya dönüşmez. Ancak, Erdoğan’ın Öcalan’a bu ifadesinde açıkça ‘katil’ demesine rağmen isminin başında ‘Sayın’ kelimesini kullandığı için soruşturma açılması, yargının ‘Sayın Öcalan’ obsesifliğini göstermektedir. Bu takıntı, ‘Sayın Öcalan’ davalarını 2006 ve 2007’de giderek çoğaltır. Adalet Bakanı Mehmet Ali Şahin’in bir soru önergesi üzerine açıkladığı rakamlar şaşırtıcıdır: 2006 ve 2007 yıllarında, İmralı Cezaevi’nde bulunan Abdullah Öcalan’a ‘Sayın’ dediği için toplam 7 bin 884 kişi hakkında dava açılmıştır. Bu davalarda toplam 949 kişi ceza alırken, 773 kişi de beraat etmiştir ve 6 binin üzerinde dava da devam etmektedir. Bu tür dava ve soruşturmaların üzerine Türkiye’nin en büyük sivil itaatsizlik eylemi olarak tarihe geçen kampanya, 23 Mayıs 2008 tarihinde Diyarbakır’da start alır. Kampanya 48’inci günündeyken 36 bin kişi ‘Sayın Öcalan’ diyerek kendisini ihbar etmiş, 459 kişi gözaltına alınmış, bin 350 kişi hakkında ise soruşturma başlatılmıştır.

Sonuç

Oğlunu mezarının başında anan bir anne, 68 kuşağının artık saygıyla anılan devrimci liderleri Deniz Gezmiş, Mahir Çayan ve Ulaş Bardakçı için anma yapan 78'liler, yine Deniz Gezmiş, Vedat Aydın, Musa Anter'in adlarının caddelere verilmesini isteyen bir siyasetçi ve 'Sayın Öcalan' diyen binlerce kişi... Bunlar sadece buraya sığdırabildiğimiz örnekler, binlercesi daha var.

İşte TCK 215, bu işe yaramakta, yani savcılara keyfi soruşturma açma, yargıçlara da canlarının istediğine ceza verme yetkisi sunmakta. Pratikte de bu, muhalifse destekleyemezsin, muhalif değilse 'Türkiye Seninle Gurur Duyuyor' sloganlarıyla cezaevi kapılarında karşılayabilirsin anlamına geliyor. Tüm bu nedenlerle Türk yargısının elinde vahşi bir ceza aracına dönüşen ve ifade özgürlüğünü doğrudan tehdit eden TCK 215, ceza yasasında tekrardan düzenlenmelidir.

TCK 215 kurbanlarından aklımıza gelenler:

Hasan Bayar (Gazeteci)
Ali Gürbüz (Gazeteci)
Birgül Özbarış (Gazeteci)
Ahmet Sami Belek (Gazeteci)
Şahin Bayar (Gazeteci)
Ayşe Karakaya ve 19 kişi
Aydın Budak (Politikacı)
Enis Mazhar Taylan (Gazeteci)
Mehmet Mehdi Zana (Gazeteci)
Hüseyin Beyaz (Gazeteci)

Cemal Doğan (Gazeteci)
Hasan Sönmez (Gazeteci)
İlhan Yeşil (Gazeteci)
Ethem Dinçer (Gazeteci)
Hüseyin Bektaşoğlu (Politikacı)
Mahmut Alınak (Politikacı)
Hüseyin Aykol (Gazeteci)
Ali Turgay (Gazeteci)
Ethem Açıkalin (Gazeteci)
Mustafa Bağcıçek(Gazeteci)

Bu insanlar ne yapmıştı?

Aydın Budak

Newroz'da yaptığı konuşma nedeniyle Cizre Belediye Başkanı Aydın Budak hakkında "suç ve suçluyu övmek" ve "halkı kin ve düşmanlığa tahrik" suçlamasıyla dava açıldı. Cizre Cumhuriyet Başsavcılığı'nca hazırlanan iddianamede, Budak'ın Newroz etkinliği sırasında Kürtçe olarak yaptığı konuşmada, "Merhaba İmralı, Newroz'un kutlu olsun" diyerek, Öcalan'ın Newrozunu kutladığı belirtildi.

Hasan Bayar, Ali Gürbüz, Birgül Özbarış

Ülkede Özgür Gündem Gazetesi'nde yayınlanan ve Birgül Özbarışın yazdığı "Öcalan'ın ölüm orucu önerisini değerlendiren Kürtler devleti uyardı: Biz ölüm orucuna yatarız." başlıklı yazı nedeniyle dava açılmıştı.

Mahmut Aydınç, Ersen Korkmaz

İskenderun'da PKK örgütü lideri Abdullah Öcalan için "sayın" ifadesinin kullanıldığı Demokratik Toplum Partisi'nin (DTP) basın toplantısını haberleştiren Demokratik İskenderun gazetesi sahibi Ersen Kormaz ve DTP İskenderun İlçe Başkanı Mahmut Aydınç hakkında Ceza Yasası'nın (TCK) 215. maddesi uyarınca ve "suç ve suçluyu övmek"ten dava açıldı.

Ahmet Sami Belek, Şahin Bayar

Kasım 2005 tarihinde yayınlanan Evrensel Gazetesi'ndeki "Susurluk Çözülseydi, Şemdinli Olmazdı", "Halk Böyle Uğurladı", başlıklı haberler ve DİSK, Hak-İş, KESK, Memur Sen, TMMOB, TTB ve Türk Dış Hekimleri Birliği'nin, Şemdinli olayları ile ilgili açıklamaları nedeniyle dava açılmıştı.

Enis Mazhar Taylan, Mehmet Mehdi Zana

Bu dava, haftalık "Tempo" dergisi muhabiri Enis Mazhar Tayman'ın Diyarbakır eski Belediye Başkanı Mehdi Zana ile yaptığı röportaj nedeniyle açıldı. Savcılığın hazırladığı iddianamede, röportajda "Türk-Kürt" ayrımı yapıldığı ve Doğu ve Güneydoğu'dan "Kürdistan" olarak söz edildiği belirtildi.

Ethem Dincer

Mersin 78'liler Araştırma ve Dayanışma Derneği'ne mensup atmış kişilik grubun Atatürk Caddesi'nde yapmış olduğu "Kızıldere katliamcılarını yargılasın" eylemi nedeniyle dava açılmıştı. Dernek Başkanı Ethem Dinçer'e karşı açılan davanın iddianamesinde, yürüyüşte atılan "Mahir-Hüseyin-Ulaş kurtuluşa kadar savaş; Gün gelecek devran dönecek katiller halka halka hesap verecek" sloganları suçlamanın sebebini oluşturdu.

Ethem Açıkalin, Hüseyin Beyaz , Mustafa Bağçışek, Cemal Doğan, Hasan Sönmez, İlhan Yeşil

"Hayata Dönüş" operasyonlarını basın açıklamasıyla protesto eden ve sorumluların yargılanmasını isteyen, Adana İnsan Hakları Derneği (İHD) yöneticilerine karşı TCK215 ten dava açılmıştı.

Hüseyin Bektaşoğlu

21 Mart 2007 Nevruz'unda DTP Erzincan İl Başkanı Hüseyin Bektaşoğlu'na, yaptığı konuşmada Abdullah Öcalan'dan bahsederken "sayın" dediği için hakkında dava açılmıştı.

Sibel Bulut

Türkiye devrimci hareketi liderlerinden Deniz Gezmiş, Mahir Çayan ve İbrahim Kaypakkaya'nın mücadelesinin konu edildiği bir köşe yazısı yayınlayan haftalık Atılım Gazetesi Yazı İşleri Müdürü Sibel Bulut hakkında "suç ve suçluyu övmek" suçlamasıyla dava açıldı. Bulut, gazetede yayımlanan "İbo-Mahir-Deniz zafere kadar izinizdeyiz" başlıklı yazı nedeniyle iki yıla kadar hapis istemiyle yargılanıyor.

Ragıp Zarakolu, Cevat Düşün

Alternatif Gazetesi'nin yayın yönetmenliğini yaptığı dönemde Ragıp Zarakolu'na ve gazetenin sahibi ve yazı işleri müdürü Cevat Düşün'e gazetenin 16 ve 17 Ağustos 2008 tarihli sayılarında çıkan haber ve yazılar nedeniyle TCK, 125 ve 318'den dava açıldı.

Hüseyin Aykol, Ali Turgay

Haftalık YedinciGün Gazetesi'nin 10-16 Kasım 2007 tarihli nüshasında Abdullah Öcalan'dan "Kürt Halk Önderi" olarak söz edildiği için gazetenin İmtiyaz Sahibi ve Yazı İşleri Müdürü Ali Turgay ile Genel Yayın Yönetmeni Hüseyin Aykol'a dava açılmıştı.

İlgili kanun maddeleri

Eski TCK 312

Bir cürmü alenen öven veya iyi gördüğünü söyleyen veya halkı kanuna uymamaya tahrik eden kimseye altı aydan iki yıla kadar hapis cezası verilir.

Sosyal sınıf, ırk, din, mezhep veya bölge farklılığına dayanarak, halkı birbirine karşı kamu düzeni için tehlikeli olabilecek bir şekilde düşmanlığa veya kin beslemeye alenen tahrik eden kimseye bir yıldan üç yıla kadar hapis cezası verilir.

Halkın bir kısmını aşığalayıcı ve insan onurunu zedeleyecek bir şekilde tahkir eden kimseye de birinci fıkradaki ceza verilir.

Yukarıdaki fıkralarda yazılı suçlar 311 inci maddenin ikinci fıkrasında belirtilen araçlar veya şekillerle işlendiğinde verilecek cezalar bir katı oranında artırılır.

Suçu ve suçluyu övme

Yeni TCK 215. İşlenmiş olan bir suçu veya işlemiş olduğu suçtan dolayı bir kişiyi alenen öven kimse, iki yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.

Ortak hüküm

Yeni TCK 218. Yukarıdaki maddelerde tanımlanan suçların basın ve yayın yoluyla işlenmesi hâlinde, verilecek ceza yarı oranında artırılır.

Düşüncelerinizin hiçbirine katılmıyorum. Ama onları açıkça ifade edebilmeniz için sonuna kadar yanınızda olacağım.

Voltaire (1694 – 1778)

DÜŞÜNCE ÖZGÜRLÜĞÜ DERNEĞİ
Tel.: +90 216 532 75 45, +90 216 492 0504
antenna@antenna-tr.org
www.antenna-tr.org

Hazırlayan: **Zafer Gökdemir**
zafer@antenna-tr.org